

Aan
de gemeenteraad

Datum 6 oktober 2020
Zaaknummer InProces BBV: 2020-0128572
Betreft Circulaire Economie

Vergadering van
Portefeuillehouder: Rik van der Linden
Begrotingsprogramma Duurzaam en Innovatief Dordrecht
Kernteam/Opgave: Opgaven - Duurzame Stad
Auteur: Janno Heinen
E-mail: j.heinen@dordrecht.nl
Verantwoordelijke:
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Deze informatiebrief geldt als aanvulling op de 'Startnotitie Dordrecht Circulair' en geeft bovendien een overzicht van de huidige ontwikkelingen. De startnotitie is begin dit jaar besproken bij de commissie fysieke leefomgeving, maar is nog niet in de gemeenteraad geweest. Het college informeert de raad via deze informatiebrief graag wel over de voortgang.

Medio maart 2020 zou een themasessie plaatsvinden met de commissie fysieke leefomgeving ter verdieping en verduidelijking op de startnotitie. Echter, vanwege COVID-19 heeft deze sessie niet plaats kunnen vinden. Het college, in overleg met de griffie, denkt dat een dergelijk sessie veel toegevoegde waarde heeft en heeft dus ook als aanbeveling aan de commissie deze te houden wanneer dat weer fysiek mogelijk is.

Wat is de te delen informatie?

Ondernomen acties op een rij:

In het afgelopen half jaar hebben we niet stil gezeten. Onderstaand is een beknopt overzicht van de ondernomen acties. Onderaan deze memo geven we op een aantal acties verdere toelichting.

- Grondstoffentafel sector bouw opgezet waarbij we toewerken naar een hub voor secundaire bouwmaterialen
- Programma van Eisen Huis van Stad en Regio uitgewerkt
- Circulariteit geborgd in de omgevingsvisie en onderliggende instrumenten als het handboek Kwaliteit Openbare Ruimte
- Circulaire gunningscriteria opgenomen in verschillende bouwprojecten zoals Parkzicht
- Start gemaakt met borging circulariteit in inkoopbeleid
- Opdracht gegeven aan een ontmantelbedrijf om een materialenscan te maken van het Rabobankpand en oud belastingkantoor (Als onderdeel van het project Huis van Stad en Regio en als praktische casus voor de grondstoffentafel sector bouw)
- Materiaalstroomanalyse wordt uitgevoerd op de Staart met oog op grondstoffenuitwisseling en inzet mensen met afstand tot de arbeidsmarkt
- Onderzoek voedselverspilling Dordtse supermarkten laten uitvoeren

Circulair Dordrecht route 2030

De Rijksambitie om in 2050 volledig circulair te zijn als Nederland[1], onderschrijven wij. Hiermee wordt er een stip op de horizon neergezet waar we naartoe kunnen werken. Echter, de concrete route die hiervoor genomen moet worden, zeker vanaf 2030, is nog onzeker. Dit heeft alles te maken met het innovatieve karakter en het feit dat circulair denken en handelen een onderwerp in ontwikkeling is. Om de stad meer richting te geven en de ambitie concreter te maken gaan we uit van een, voor zover mogelijk, uitgeschreven route tot 2030 met een doorkijk naar 2050. De Rijksoverheid heeft een uitvoeringsagenda opgesteld voor de jaren 2019 tot 2023 waar wordt ingezet op vijf ketens[2]. Als gemeente Dordrecht kiezen we ervoor om onze inzet op dit moment te focussen op twee ketens, bouw en maakindustrie, die breed vertegenwoordigd zijn in het Dordtse bedrijfsleven. De landelijke uitvoeringsagenda dient hierbij als richting en inspiratie.

De ambitie voor 2030 is 50% minder primair grondstoffengebruik (in kg) ten opzichte van 2019. In 2016 was het percentage hergebruikt materiaal in productieprocessen in Nederland al 29%, het hoogste aantal in de EU[3]. In 2030 is het dus de bedoeling dat van die overige 70%, de helft hergebruikt materiaal en grondstoffen is.

Tussentijds resultaat 2025: 20% minder primair grondstoffengebruik

Als gemeente hebben we een beperkte rol in de transformatie richting een circulaire economie, maar we vullen die wel met ambitie in. We hebben de afgelopen periode een begin gemaakt en zitten nog in de opstartfase. Daarnaast kost het tijd voordat dit nieuwe economische model door het bedrijfsleven eigen is gemaakt. Als eenmaal breed bekend en gedragen is dat de circulaire economie de weg vooruit is, kunnen we snelheid maken.

Het grootste gedeelte van de ambitie zal behaald worden in de bouw. Deze sector gebruikt ruimschoots het meeste materiaal van Nederland (40%) en is daarnaast een sector waar hergebruik goed mogelijk is. De bouw is namelijk ook de sector waar het meeste gerecyclede materiaal wordt gebruikt. Bovendien is de sector zelf al veel stappen aan het zetten om primair materiaalgebruik te verminderen.

Rol gemeente: Als gemeente kunnen we op het gebied van circulair bouwen behoorlijke invloed uitoefenen. Dit doen we enerzijds via onze eigen inkoop. Door circulaire eisen en wensen te stellen bij aanbestedingen, stimuleren we de markt om met duurzame oplossingen te komen. Hierbij sturen we vooral op het verlagen van de milieu-impact door het gebruik van secundaire en/of biobased materialen. De markt kan dan zelf invulling geven aan deze prestatie-eis, waarmee we ruimte creëren voor innovatie. Hier geven we al invulling aan in verschillende bouwprojecten zoals de Colijnstraat, Middenzone Gezondheidspark en uiteraard het Huis van Stad en Regio. Anderzijds hebben we een meer kaderstellende rol waarbij we via verschillende instrumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, een bijdrage kunnen leveren aan circulair bouwen. Door hierin een circulaire visie en uitgangspunten in mee te nemen, borgen we dat alle bouw- en infraprojecten, ook waar wij niet zelf opdrachtgever zijn, invulling moeten geven aan circulariteit. Als laatste proberen we via gesprekstafels en netwerkbijeenkomsten lokale circulaire ketens op te zetten waar we heel pragmatisch op zoek zijn naar projecten die we met lokale en regionale bedrijven kunnen uitvoeren.

In Dordrecht zal daarnaast een groot deel van de ambitie behaald worden in de maakindustrie. Deze sector is ruim vertegenwoordigd in de stad en regio, en er worden veel primaire grondstoffen gebruikt voor het productieproces. Bedrijven uit de maakindustrie zullen richting 2030 een plan moeten hebben hoe zij hun productieproces circulair(der) kunnen maken. Innovatie speelt hierbij een cruciale rol die onze stad economisch sterker en toekomstbestendiger maakt.

Rol gemeente: Rondom de maakindustrie is onze rol minder direct en aanwezig. Deze is meer faciliterend en aanmoedigend. We hebben minder instrumenten en het overstijgt vaak de gemeente- en regiogrens. Via inkoop kunnen we enigszins sturen op circulariteit aangaande facilitaire zaken. Hier wordt samen met Team Inkoop invulling aan gegeven. Dit geeft ook een signaal af richting de lokale bedrijven dat circulaire en duurzame producten belangrijk zijn voor ons als gemeente. Daarnaast proberen we op bedrijventerreinen logische circulaire verbindingen te vinden. Op de Staart loopt al een dergelijk project. Waar mogelijk ondersteunen we circulaire innovaties. Hiermee trek je nieuwe bedrijvigheid aan, maar geef je ook een signaal af aan de

bestaande ondernemers. Deze steun kan financieel zijn, via één van de subsidiefondsen bijvoorbeeld, maar een testlocatie bij de Duurzaamheidsfabriek valt daar ook zeker onder. Daarnaast stimuleren we innovatie in de maakindustrie via het regionale innovatieprogramma. Momenteel worden met financiering uit de Regio Deal innovatie roadmaps opgesteld. Bij verschillende roadmaps speelt circulaire innovatie een rol, zoals in het efficiënter gebruik van grondstoffen in productie- en onderhoudsprocessen, of het gebruik van gerecyclede materialen bij 3D-printing, zoals in de scheepvaart (bijv. 10XL). Ten slotte proberen we ook bij lokale maakbedrijven, waar mogelijk, lokale ketens op te zetten via gesprekstafels.

Budget

Tijdens de raadscommissievergadering begin dit jaar ontstonden er wat vragen rondom het budget voor dit onderwerp. Zoals aangegeven door wethouder Van der Linden is er € 50.000,- beschikbaar deze collegeperiode en is er 1 Fte voor toegewezen die in samenwerking vanuit de opgaven Duurzame en Ondernemende Stad ingevuld wordt. Met dit budget kunnen we een aantal focuspunten oppakken en daar enige verdieping op inzetten. Dat zijn in dit geval gebiedsontwikkeling, circulair inkopen en de sectoren bouw en maakindustrie. Echter, als we onze eigen ambitie en die van het Rijk willen halen, zal er na de huidige collegeperiode meer budget en capaciteit beschikbaar gesteld moeten worden. Met meer budget en vooral meer capaciteit kunnen we ons richten op het faciliteren van de kansen en wensen van het brede lokale bedrijfsleven. Daarnaast geeft het ons meer ruimte voor circulaire toepassingen in inkoop en aanbestedingen, wat ons op de langere termijn een betere business case oplevert.

Toelichting ondernomen acties

Circulair inkopen:

Inkopen met meer oog voor duurzaamheid en specifiek circulariteit is een belangrijke pijler uit de aanpak circulaire economie. Regionaal heeft Team Inkoop de uitgangspunten voor nieuw inkoopbeleid opgesteld waarbij duurzaamheid een grote rol speelt. Het is nu aan ons als gemeente om dit te vertalen naar lokaal inkoopbeleid. Er wordt op dit moment een interne projectgroep opgesteld die dit uitvoert. Onderdeel hiervan is het opstellen van een uitvoeringsplan voor circulair inkopen waarbij we als gemeente dit jaar ook aan willen sluiten bij het landelijk manifest voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

Grondstoffentafels:

Het primaire doel van de grondstoffentafels is het opzetten van lokale circulaire ketens. Door partijen uit de hele keten van een product/sector uit te nodigen, kunnen we verkennen wat voor verbindingen er lokaal te maken zijn tussen de bedrijven. Aan tafel zitten onder andere producenten, verkopers, gebruikers en slopers, afvalinzamelaars/verwerkers.

Er heeft een grondstoffentafel rondom bouw plaatsgevonden in mei. Hier is ook al een vervolgoverleg op geweest in juli. Aangesloten partijen zijn: Constructif, Krijgsman Bouw, EGM, Trivire, Struyk Verwo, Woonbron, Sloopbedrijf Gebr. St. Nicolaas, Netwerk, Julianahaven Recycling, Cirkellab en Provincie Zuid-Holland. Er worden nu stappen gezet rondom een concrete sloopcasus en een circulaire bouwhub. We pakken het thema zo op een praktische manier op wat veel enthousiasme oplevert bij de aangesloten partijen.

Huis van Stad en Regio:

Met het Huis van Stad en Regio willen we het meest duurzame gebouw uit de regio realiseren. Circulariteit speelt een grote rol bij de bouw en het gebruik van het gebouw.

- De winnaar van de prijsvraag is inmiddels bekend. Architectenbureau Schmidt Hammer Lassen scoorde hoog op circulariteit door onder andere het hergebruik van beton uit de oude kantoren en de hoge mate van losmaakbaarheid van het nieuwe gebouw.
- Het Programma van Eisen wordt nu opgesteld waarin concrete circulaire maatregelen worden weggezet. In gesprek met het architectenbureau zullen we de invulling hiervan bepalen.

Omgevingsvisie:

De omgevingsvisie is een instrument wat ons de mogelijkheid geeft om onze kaderstellende en regelgevende rol op het gebied van circulair denken en handelen in te vullen. Hiermee borgen we

dat er bij bouwprojecten en aanpassingen in de openbare ruimte aandacht wordt gegeven aan hergebruik van materialen, gebruik van hernieuwbare materialen en efficiënter gebruik van grondstoffen en materialen. Input voor de omgevingsvisie wat betreft circulariteit is geleverd.

Onderzoek voedselverspilling Dordtse supermarkten:

We hebben een extern bureau onderzoek laten doen naar hoe de supermarkten in Dordrecht bezig zijn met het tegengaan van voedselverspilling en of er mogelijkheden zijn om sociale organisaties, en daarmee de minderbedeelden in Dordrecht, te laten profiteren van de mogelijke weggegooiden overschotten. Uit de resultaten blijkt dat bijna alle supermarkten in Dordrecht bezig zijn met het tegengaan van voedselverspilling. Dit gebeurt bijvoorbeeld door donaties of door het aanbieden tegen sterk afgeprijsde prijzen. Dat is mooi om te zien. Het blijkt echter ook dat veel kwetsbare Dordtenaren hier nog geen toegang tot hebben en/of gebruik van maken. We gaan nu samen met dit bureau onderzoeken wat hieraan te doen.

[1] <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

[2] Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023, Zie:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/documenten/rapporten/2019/02/08/uitvoeringsprogramma-2019-2023>

[3] CBS (2019) <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/45/meeste-afval-en-hergebruik-materialen-in-bouwsector>

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

Zoals aangegeven in de aanleiding van deze raadsinformatiebrief doet het college de aanbeveling om een themasessie circulaire economie met de commissie fysieke leefomgeving te laten plaatsvinden. Bij voorkeur is deze sessie fysiek zodat meer interactie mogelijk is. Naar aanleiding van de uitkomst van deze sessie kunnen we de vervolgstappen rondom de startnotitie bepalen.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Het programma circulaire economie is financieel gedekt vanuit de opgave Duurzame Stad.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Vaststellen startnotitie Circulaire economie - Startnotitie;

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

2520471 - Vaststellen startnotitie Circulaire economie (15 januari 2020)

2396882 - Vaststellen startnotitie en beschikbaar stellen van krediet ten aanzien van opgave Duurzame Stad 2019 - 2022 (13 mei 2019)

